

Копусь О.А.

доктор педагогічних наук,
професор кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін

Кучерява О.А.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін

Прокопенко Л.І.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»

ІНСТРУМЕНТИ ІНТЕРАКТИВНОГО ТЕСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ASSESSMENT FOR LEARNING

Анотація. Статтю присвячено огляду різних інструментів комп'ютерного тестування з української мови, застосовуваних в освітніх цілях. Автори акцентують увагу на особливостях забезпечення формувального оцінювання тощо. Зазначено, що інтерактивне тестування є ефективним засобом підвищення якості оцінювання під час навчання і задля навчання, зокрема й освіти упродовж життя.

Ключові слова: формувальне оцінювання, комп'ютерне тестування, інтерактивні тести, дистанційне навчання.

Kopus O., Kucheriava O., Prokopenko L. Interactive testing tools in the context of Assessment for Learning. The article is devoted to an overview of different computer testing tools for the Ukrainian language used for an educational purposes. Attention is paid to the features of providing formative assessment, etc. It is noted that interactive testing is an effective means of improving the quality of assessment during training & for training including lifelong learning.

Key words: formative assessment, computer testing, interactive testing, distance learning.

Як відомо, однією з-поміж ключових компетентностей, декларованих концепцією НУШ, виокремлено інформаційно-цифрову, яка на разі передбачає «впевнене і безпечне використання інформаційно-комунікаційних технологій, а також інформаційну та медіаграмотність». Поділяємо думку Д.Лубка і С.Шарова, що «одним із ефективних напрямків інформатизації освіти та забезпечення освіти впродовж життя є використання електронних засобів навчального призначення, під якими ми розуміємо програмно-педагогічні засоби, електронні підручники, комп'ютерні тренажери тощо» [2, с. 306]. Утім, проблематика дослідження механізмів реалізації формувального оцінювання (Assessment for Learning), тобто оцінювання під час навчання і задля навчання, з метою діагностування прогресу в рівнях навчальних досягнень учнів надалі перебуває в центрі загостреної уваги західних і вітчизняних науковців (Г.Голуб, Л.Кабан, Л. Коростіль, О.Локшина, М.Пінська, І.Фішман, І.Улановська, Р.Black, B.Bloom, D.William [8]). Зокрема О.Локшина, здійснивши аналіз оцінювання навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського Союзу, дійшла висновків, що перевага надається двосторонньому спілкуванню й активній взаємодії обох сторін, що, у свою чергу, дозволяє більш прицільно визначати потенційні можливості покращення результатів учнів, а формувальне оцінювання авторка тлумачить крізь призму цього аналізу, як «інтерактивне оцінювання учнівського прогресу, що дає змогу вчителям визначати потреби учнів, адаптуючи до них процес навчання» [1, с. 49].

В українській освітній традиції формувальне оцінювання якості засвоєної учнями навчальної інформації здебільшого здійснюється у форматі рефлексивної бесіди, зміст якої розкривається через предметно-чуттєву діяльність, або менш поширеного самооцінювання (самодіагностування), про що зокрема йдеться у працях Н.Бакуліної, Я.Бугерко, О.Копієвської, Л.Носко, В.Садкіної, О.Фідкевич Широке обговорення новітніх засобів, технологічних інструментів формувального оцінювання неодноразово ставало предметом дискусій у межах національної освітньої платформи «Всеосвіта» й команди спікерів-експертів освітнього проекту «На урок», зокрема Ганни Дудіч, Валентини Кодоли, Лідії Талан, Наталії Зими, Артема Горобця та ін.

Метою цієї розвідки є розгляд лінгвометодичного потенціалу комп'ютерного й інтерактивного тестування як оцінювання під час і задля навчання (Assessment for Learning) з метою *моніторингу рівня навчальних досягнень* учнів/студентів з української мови.

За оксфордським словником «assessment» - дуже ретельно продумана думка або судження про когось/щось [7], відповідно, й таке оцінювання скеровує увагу на прогрес у навчальних досягненнях, а не акцентує на невдачах учнів, надає їм упевненості і підтримки, а не демонструє зверхність, спрямовує на пошук нових продуктивних шляхів розв'язання проблеми відповідно до індивідуальних здібностей, сприяє уникненню «конфлікту поколінь» завдяки адекватній атмосфері співпраці. У новій українській школі оцінювання виконує такі функції: діагностичну (дозволяє вчителю виявити слабкі місця учнів для коригування своєї подальшої роботи), мотиваційну (посилює інтерес до вивченого матеріалу), коригувальну (є інструментом засвоєння проблемних питань), прогностичну (спонукає до постановки цілей навчання для підтримування гарного результату), розвивальну (мотивує до саморефлексії та вдосконалення), навчальну (виявляється у зворотному зв'язку між учителем та учнем), виховну (сприяє розвитку дитячої організованості) та управлінську (виокремлює інформацію для ухвалення рішень) [3]. Відповідно до цього виокремлюють оцінювання: діагностичне, формувальне, підсумкове і прогностичне, які, по суті, різняться між собою періодами проведення й окремими нюансами під час здійснення того чи того виду контролю, позаяк реалізуючи ідею новітньої системи так званого «оцінювання без оцінок».

Відзначимо, що в освітньому процесі середньої і вищої школи досі не втратив популярності такий метод перевірки рівня і якості знань та вмінь, як тестові завдання, але водночас набуло максимального поширення комп'ютерне або інтерактивне тестування з використанням хмарних технологій. Розробленню і запровадженню дистанційного тестування допомагають різноманітні веб-ресурси Google або Microsoft Office 365, зокрема сервіси LearningApps.org, EDpuzzle, Stepic, Mentimeter, платформи-конструктори для створення тестів Kahoot, EasyTest Make, ClassMaker, Quizlet, Plickers тощо. З одного боку, онлайн-програми надають безліч можливостей для

створення цікавих та захоплюючих ігрових форм контролю знань, допомагаючи учням/студентам зайвий раз не концентруватися на негативних результатах, а з іншого, багато мобільних застосунків видають підсумковий результат у форматі Excel чи Pdf, заощаджуючи таким чином час на перевірку робіт.

Так, наприклад, за допомогою платформи Triventy вчитель може швидко сконструювати тести, щоб не лише оперативно перевірити рівень засвоєння матеріалу, а й використати його як метод контролю активного слухання. Функціонал мобільного застосунку дозволяє долучити й інших учасників до створення вікторини за інтерактивним покликанням. Таким чином, можна організувати взаємоперевірку та колективне оцінювання під час презентації індивідуальних проєктів. На платформі також зберігаються вже готові тести й вікторини з можливістю попередньої самоперевірки та редагування варіантів відповідей або самих питань. Triventy «співпрацює» з іншими додатками: посилання на завдання можна одразу поширювати в GoogleClassroom.

Яскравий інтерфейс Quizizz дозволяє проводити інтерактивні вікторини, забезпечуючи потреби цілої низки освітніх цілей, зокрема й формувального оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови. Цей конструктор тестів дозволяє вчителю об'єктивно відстежувати індивідуальну роботу кожного учня. Як і попередній застосунок, через Quizizz можна знайти готові вікторини та створювати нові, водночас ця платформа дозволяє краще організувати свою роботу, сортуючи тести в окремі теки. Як позитивне відзначимо, що в тематичній рубриці «Звіти» педагог має можливість переглянути результати завдання, кількість спроб та відсоток точності виконання кожним учнем, роздрукувати відповіді або надіслати на пошту батькам. У додатку легко сформувати систему класів, оскільки програма підтримує імпорт з GoogleClassroom. Розробники Quizizz забезпечили користувачів можливістю вводити ігрові елементи в освітній процес. Так, за допомогою програми можна створювати тематичні меми, які відображають реакції на правильні відповіді. Такий підхід, на нашу думку, значно підвищує інтерес учнів й сприяє створенню дружньої та невимушеної атмосфери.

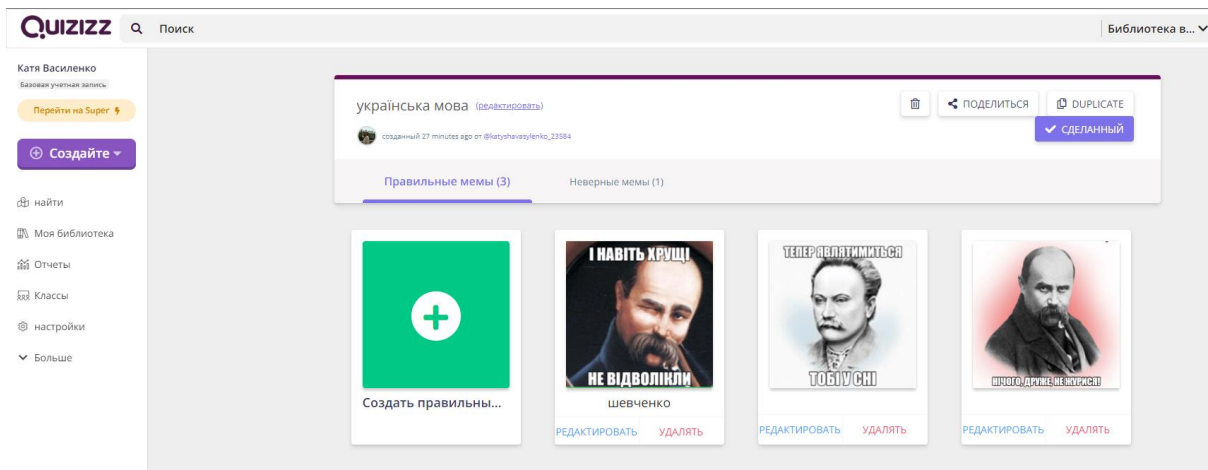

Рис.1. Повідомлення позитивного/негативного результату за допомогою мемів

Щоб організувати фронтальне Formative Assessment цікаво, швидко, без зошитів та подвійних листочків, а головне – без учнівських/студентських смартфонів, варто познайомитися з додатком онлайн-конструктора тестів Plickers [4]. Це доволі зручна платформа з готовим набором карток, на яких закодовано чотири відповіді, з яких учні/студенти обирають правильний варіант. Питання формуються вчителем/викладачем через камеру його смартфона або планшета, а потім результати тестування кожного учня/студента зачитуються чи виводяться одразу на екран із варіантами відповідей у відсотках (на кожну правильну відповідь повинно бути не менше трьох неправильних, тобто пропорція складає 1:3 або 2:6). Учням/студентам потрібно лише підняти картку, повернувши правильною гранню догори, щоб учитель просканував QR код. Перевага такого оцінювання, безперечно, полягає в тому, що одразу можна візуалізувати діаграму відповідей поіменно завдяки створеній у додатку конструктора сторінці з е-журналом класу або академічної групи.

Для покрокового ведення формувального оцінювання навчальних досягнень рекомендуємо використовувати інтерактивну платформу Quizlet, яка дозволяє проводити групові ігри, творчо досліджувати програмовий матеріал, а також здійснювати оперативний моніторинг результативності освітнього процесу. Сервіс автоматично формує команди та створює тестові завдання на основі заданих понять і запитів, що значно полегшує перевірку значного обсягу інформації. Quizlet, наприклад, прислужиться під час вивчення лексикології та

фразеології: за допомогою двосторонніх флеш-карток учні/студенти зможуть краще запам'ятати значення того чи того фразеологізму або іншомовного слова, а потім дібрати синонімічний відповідник у команді.

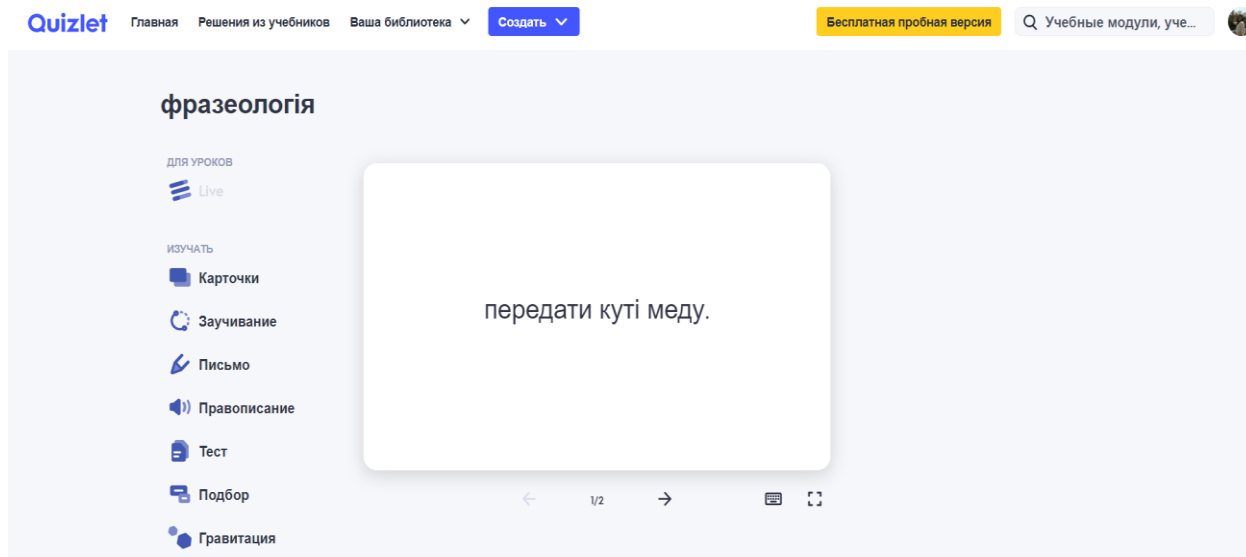

Рис. 2. Скрин використання платформи Quizlet

З метою діагностування індивідуального рівня навчальних досягнень з орфографічної компетентності школярів рекомендуємо звернути увагу й на інтерактивне тестування як вид поточного або підсумкового контролю. Популярна програма Wordwall [6] надає можливість створювати інтерактивні вправи, ігрові вікторини, флеш-карти, анаграми, двосторонні плиточки чи скористатися готовими шаблонами, скерованими на оцінювання «предметних та цифрової компетентностей учнів, вони допомагають організувати індивідуальну, парну та групову роботи з учнями, одразу демонструвати результати діяльності та опрацювати помилки» [5, с. 55]. Цей ресурс добре зарекомендував себе на часі дистанційного навчання, дозволяючи перевірити рівень знань учнів, а його дидактичні можливості спонукали освітян до застосування активних, групових методів і форм роботи, до використання цифрових інструментів в освітніх цілях.

Інтерактивні тести, створені у програмі Wordwall, прислужаться, наприклад, для перевірки орфографічної грамотності учнів 5-7 класів з таких орфограм, як: «Правопис прийменників, прислівників,

займенників» (2 тести по 36 слів), «Правопис апострофа, знака м'якшення, спрощення, подвоєння» (2 тести по 10 питань), «Зміни приголосних при творенні слів» (2 тести), «Правопис частки НЕ з різними частинами мови», «Правопис ненаголошених голосних» (2 тести), «Правопис префіксів роз-, без-, з-, с-, розі-, зі-», «Орфографічні помилки», «Правопис складних слів», «Правопис прислівників» тощо. Нижче на рис.3 наведено зразок інтерактивного тесту. Прокоментуємо методику його використання. Після вивчення теми «Правопис складних слів» учитель разом з учнями на мультимедійній дошці запускає контрольний тест і першу його частину виконують всі разом, коментуючи орфограми і зазначаючи частини мови. Інший тест надсилається учням на смартфон або планшет і в такий спосіб здійснюється індивідуальна перевірка навчальних досягнень щодо орфографічної компетентності. Після завершення тесту, учні надсилають вчителю результати.

Рис. 3. Інтерактивний тест «Правопис складних слів»

Для створення інтерактивних тестів можна скористатися й сервісом LearningApps.org. для організації поточного чи підсумкового контролю.

Рис. 4. Інтерактивні тести, створені за допомогою LearningApps.org

Крім того, на відпрацювання складних орфограм інтерактивні тести слід поєднувати зі звичними у шкільній практиці інтерактивними вправами, як «Орфографічний кошик» (учням пропонувані впереміж слова з різними орфограмами, а кожна команда класу повинна якнайшвидше зібрати в кошик слова тільки з визначеною орфограмою); «Врятуй слово» (на екран або мультимедійну дошку виведено слова з помилками й учням пропонувано врятувати слово, виправивши помилку й надавши правильну відповідь); «Музей помилок» (учні класу розподілені на окремі групи, подібно до залів музею з художньою експозицією, але за назвами тих чи тих орфограм. До музею надійшли пошкоджені експонати, тобто слова з орфографічними помилками й огріхами, й учні повинні відновити слово-експонат, виправивши помилки); «Знайти пару» (завдання на пошук і групування орфограм) тощо. Отож, завдяки інтерактивному тестуванню на дистанційних заняттях панує невимушена атмосфера активної віртуальної взаємодії з іншими, створювана й за допомогою тих чи тих цифрових інструментів.

Як бачимо, під час дистанційного навчання освітня актуальність і методична доцільність онлайн-платформ стрімко підвищується, до того ж більшість учасників освітнього процесу психологічно та технологічно вже готові до сприйняття і подання матеріалу у цифровому форматі. Переваги використання цифрових інструментів під час формувального оцінювання не обмежуються виключно зручним моніторингом учнівської/студентської активності й залученням їх до навчального процесу шляхом зворотного зв'язку або значним скороченням витраченого часу на перевірку (багато застосунків

форматують підсумковий результат у формати Excel чи Pdf), об'єктивністю чи конфіденційністю оцінювання, а й сприяють розвитку їхньої інформаційно-цифрової компетентності, яка дозволить у майбутньому вдосконалити процес роботи з пошуку інформації, розвинути навички медіаграмотності і креативності в самостійному опрацюванні джерел зі всесвітньої мережі. Не випадково, багато хто із західних і вітчизняних освітян вважає, що Assessment for Learning передовсім сфокусоване на русі до якісних змін у всіх сферах розвитку учня, адже воно неодмінно розвиває так звані гнучкі навички, які через обмеженість часу можуть лишатися недопрацьованими, допомагає розвинути активну позицію учнів/студентів у визначенні власної траєкторії навчання, що є невід'ємним складником підприємницької компетентності, й вдосконалює вміння та бажання вчитися впродовж життя.

Література

1. Локшина О. І. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського Союзу. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2009. № 2. С. 47–52.
2. Лубко Д.В., Шаров С.В. Напрямки використання інтелектуальних систем в освітньому процесі. *Українські студії в європейському контексті*. 2021. № 3. С. 305–310.
3. Нова українська школа : Концептуальні засади реформування середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 25.03.23).
4. Онлайн конструктор тестів Plickers. URL.: <https://get.plickers.com/>.
5. Попова Л.О. Засоби навчання української мови в компетентнісній парадигмі сучасної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. № 2. Ч. II. С. 54–61.
6. Навчальний ресурс WordWall. URL: <https://wordwall.net/uk>.
7. Oxford dictionary of english. URL.: <https://www.oxfordlearners-dictionaries.com/definition/english/assessment?q=assessment> (дата звернення 25.03.23).
8. William D., Harrison C., Black P. Assessment For Learning : putting it into Practice. London: Open University Press, 2003. 152 p.